

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Corpus Doctrinae Christianae

Melanchthon, Philipp

Lipsiae, 1572

VD16 M 2890

Libera Nos A Malo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36094

Cogitemus autem quam uere miserum sit, non posse cōfugere Deum, non habere Deum protectorē, non gubernatorem, non opitatorē, posse opprimi a Diabolo, aut humanis erroribus demereri ruere. In his tantis miseriis & periculis sunt omnes homines, qui cum in delictis contra conscientiam perseverent, non possunt invocare Deum. Excitemus igitur nos ad poenitentiam, & emendemus errores. Ceterum & hoc sciamus, agenti poenitentiam remitti culpam gratis propter Christum, ut supra saepe dictum est.

ET NE NOS INDUCAS
IN TENTATIONEM.

Id est ne finas nos pertrahi a Diabolo ad impietatem, & ad alia scelera, defende nos contra Diaboli insidias, rege nos tua luce, tuis consilijs, ne finas nos ruere deceptos nostris erroribus, aut impulsos imbecillitate carnis. Magna & admiranda sapientia & uirtus fuit Dauidis, hunc tamen uidemus aliquoties impulsus a Diabolo, aliter humano errore, ut cum iubet numerari populum. Cum igitur magna sit infirmitas omnium, tu nos aeternae Deus, Pater Domini nostri Iesu Christi, rege, & ostende nobis salutaria consilia in priuatis & publicis negotijs, & confirma corda nostra Spiritu sancto tuo, ut tibi oboediamus, ut simus non organa irae, sed organa misericordiae, & utilia Ecclesiae.

LIBERA NOS A MALO.

PRITIO generalis est, quae petit liberationem ab omnibus miseriis & arumnis huius uitae, a peccatis, a tyrannide Diaboli, a scandala, a calamitatibus publicis & priuatis, ut uidelicet cum uniuersa Ecclesia erepta ex praesentibus miseriis, donetur luce, iusticia, & uita aeterna, & fruamur dulcissima consuetudine Dei aeterni, & Domini nostri Iesu Christi, Amen. VIDES igitur res petendas optimo ordine complexum esse Christum in hac forma, quam nos recitate iussit. Expressit enim inquit: Sic dicentes precamini, ac nominat res aeternas, spirituales, corporales, praesentes & futuras. Vult te de tota uita cogitare, imo de tota aeternitate, de praesentibus & futuris periculis, quorum cogitatio certe exuscitare animos ad inuocationem debet. QUOD uero initio monui, cogitandum esse quem Deum inuocet, ubi se hic Deus patefecerit, an & cur exaudiat, id attente considerandum est, ne uagentur animi inuocatione, sicut Ethnicorum animi uagantur. Ideo filius Dei aeternus assumpsit humanam naturam, ac nobiscum familiariter uersatus est, ut inuocantes cogitent hunc uere esse Deum, qui se patefecit misso hoc filio euidentibus testimonijs, & aeternum Patrem de hoc filio testificantes alloquantur. Formam igitur supra recensui.

OMNIPOTENS, æterne & viue Deus, æterne Pater Domini nostri Iesu Christi, qui te patefecisti immensa bonitate, & clamasti de filio tuo Domino nostro Iesu Christo: Hunc audite, Conditor omnium rerum & conseruator ac opitulor, cum filio tuo coæterno Domino nostro Iesu Christo, regnante tecum, & patefacto in Ierusalem, & cum Spiritu sancto tuo effuso in Apostolos, sapiens, bone, misericors, iudex, & fortis, qui dixisti: Viuo ego, nolo mortem peccatorum, sed ut conuertatur & viuat, Dixisti item: Inuoca me in die tribulationum, & eripiam te: Misere mei propter Iesum Christum filium tuum, quem voluisti pro nobis esse victimam, $\mu\epsilon\tau\epsilon\iota\lambda\omega\ \nu\epsilon\psi\mu\alpha\tau\omega\ \hbar\alpha\gamma\iota\omega\ \sigma\alpha\kappa\alpha\iota\omega\ \kappa\alpha\iota\ \rho\epsilon\gamma\epsilon\iota\sigma\alpha\iota\ \mu\epsilon\ \sigma\pi\iota\tau\omega\ \hbar\alpha\gamma\iota\omega\ \tau\omega\ \sigma\alpha\kappa\alpha\iota\omega\ \kappa\alpha\iota\ \delta\epsilon\phi\epsilon\delta\epsilon\ \epsilon\kappa\epsilon\tau\epsilon\lambda\epsilon\iota\sigma\iota\sigma\iota\tau\alpha\mu\ \tau\omega\ \sigma\alpha\kappa\alpha\iota\omega$, & sanctifica ac rege me Spiritu sancto tuo, rege & defende Ecclesiam tuam, & politias, quæ sunt Ecclesie hospitia. P 1 A est & hæc forma alloquens Christum filium Dei: Te inuoco Iesu Christe fili Dei viui, crucifixe pro nobis & resuscitate, $\lambda\omicron\gamma\epsilon\ \nu\epsilon\psi\mu\alpha\tau\omega\ \hbar\alpha\gamma\iota\omega\ \sigma\alpha\kappa\alpha\iota\omega$, qui dixisti: Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, ego reficiam vos: Misere mei, & intercede pro me apud æternum Patrem tuum, sanctifica & rege me Spiritu sancto tuo, defende me ab uerulus Diabolos, spiritus mendaces, & homicidas, hostes tuos.

HÆC compellatio Christi, confessio est omnipotentis. Nam sic inuocans, sentit Christum videre motus cordium omnium hominum, & esse opitulatorem omnipotentem, dantem Spiritum sanctum, & iuuantem nos in periculis corporis & animæ. Complectitur autem & hæc forma tres personas, filium alloquitur, & nominat inæternum apud æternum patrem, & fatetur ab ipso dari Spiritum sanctum.

I T A expresse compellatio Christi aliquoties in scriptis Prophetis & Apostolicis proposita est. Actor. 7. Domine Iesu, suscipe spiritum meum. 1. Thess. 3. Ipse Deus & Pater noster, & Dominus noster Iesus Christus gubernet iter nostrum ad vos. Nec dubium est in Genesi cap. 48. Iacob concionari de Christo, cum inquit: Benedixit pueris istis Deus, & Angelus qui eripuit me ex cunctis malis. Et Psal. 71. Et adorabunt ipsum semper. E S T Q U A hæc forma inuocationis, testimonium illustre, docens, Christum esse naturam Deum & omnipotentem. Nec ad has compellationes adiungatur compellatio hominum mortuorum, quæ obscurat & corrumpit ueram inuocationem, sed regula teneatur: Dominum Deum tuum adorabis, & ei soli seruias. Non est leue scelus stabilire inuocationem hominum mortuorum, cum nulla testimonia de ea diuinitus tradita sint, & cum manifeste obscuret mediatorem Christum. Deinde cum inuocatio inuisibilium, tribuat potentiam inuocatis, iudicandi motus cordium, quod proprium est solius omnipotentis naturæ, uti. Paralip. 28. dicitur: Omnia corda scrutatur Dominus, & vniuersas mentium cogitationes

iones intelligit. Et Ierem. 17. Ego Dominus scrutans corda, &c. bonos Dei nō est transferendus ad Prophetas aut Apostolos, aut nam. Et Iesaiā 63. clare dicitur: Abraham ignorat nos. Sed illa inuocatione Mariæ, Prophetarum & Apostolorum, alia de pie, viliter, & splendide dici possunt, gratiæ Deo agantur, quod nos se patefecit, quod per eos doctrinam suam tradidit, doctrinæ nos etiam consideretur, quod singuli docuerint, agantur gratiæ, nos Deus addidit euidentia testimonia per horum facta, vt per Moyse, Elisæi miracula, quod Ecclesiam subinde per aliquos instaurauit, quod proposuit exempla misericordiæ receptis lapsis, vt Dardale, Magdalena, &c. quod proposuit exempla, quæ ostendunt exultari nostras p̄ces in periculis, & vere impetrare liberationes, vt Agge filio potum impetrat: Iacob, Dauid, Ezechias impetrant de mortuorum. His exemplis nos ad inuocationem excitemus, & imitemur illorum pœnitentiam & fidem. Postremo ipsos etiam laudemus, quod Deo vocanti obtemperauerunt, & Dei dona sua diligentia retinere studuerunt. Longa est oratio & plena pietatis de illis Ecclesiæ luminibus, de Prophetis, Apostolis, & alijs multis pijs hominibus, si hystoriæ eorum prudenter enarrentur, & ad nos docendos vt limitationem pro nostro modo, proponantur.

H A E C tunc adieci, vt sciant pij lectores improbandas & fugiendas esse hominum mortuorum inuocationes. Ethnicus mos est, qui & Deos mortuos, & homines mortuos, qui virtute aut rerum gestarum gloria precelserunt, quos Heroes nominabant, ut Herculem, Quirinum, & similes, inuocare soliti sunt. Nec dubium est hos furores à Diabolo ortos esse, qui veri Dei agnitionem delere conatur. Fugiamus ergo exempla Ethnorum furorum similia, & recte discamus, quid de summa virtute, scilicet, de inuocatione Dei, certis testimonijs Dei traditum sit, vt recte & pie verum Deum æternum Patrem Domini nostri Iesu Christi, & filium eius Dominum nostrum Iesum Christum, crucifixum pro nobis & resuscitatum, & Spiritum sanctum effusum in Apostolos, inuocemus, & vera gratitudine celebremus.

P O S T Q U A M de petitione beneficiorum & auxilij dictum est, commonefaciamus nos ipsi etiam de gratitudine, vt hæc cogitauerit Paulus 1. Thesal. vltimo: πάντοτε χαίρετε, ἀδελφοί, ὡς προσήκετε, ἐν παντί εὐχαρισεῖτε. Sed hic necesse est nos homines fateri culpam. Omnes sumus ingrati Deo, & quod nos sine tranquillores, eo negligentius de Deo cogitamus. Imo multi in rebus secundis prorsus obliuiscuntur Deum, & laxant se nos curantibus, vt exempla summorum virorum ostendunt, & experientia sententias pepetit:

Luxuriant animi rebus plerumque secundis,
Nec facile est aqua comoda mente pati.

Cum Sodoma manifesto Dei beneficio ab Abraham defensa fuissent, deleta exercitu Chaldaeorum, ut in Genesi narratur, post hanc eximiam liberationem securam civitates, ita se luxui dediderunt post paucos annos, ut propter turpitudinem scelerum singulari cunctis a Deo deletae sint.

MAGNA & turpis ingratitude est omnium hominum. Accipimus à Deo vitam, ingenia, educationem, vitam, literas, Evangelium, Ecclesiam, politias, defendimur & immunitate, cum ne quidem petimus auxilium, interim securi ludamur, quærimus voluptates, & casu offerri nobis bona discuramus, non agnoscimus Deum autorem esse, non studemus eius benevolentiam retinere, sed iram accendimus nostra petulantia. Hæc mala deploremus & nos emendemus, & cum beneficia Dei agnouimus, fatemur nos à Deo accepisse, nec petulanter excutiamus Deum cultum & opitulatorem, sed ei placere studeamus, & gratitudinem nostræ officij vitæ, & voce celebremus. Postulat enim hanc confessionem, ut ipse celebretur, ac primum nos ipsos admoneamus, non cum nobis offerri bona, sed vere nos Deo curæ esse, exaudiri nostras preces, & nos iuuari à Deo. Deinde uult hanc nostram confessionem testimonium apud cæteros homines esse de providentia, uult commari alios, ut uere credant Deo curæ esse res humanas, exaudiri ecclesie preces. Ideo toties in Psalmis pro acceptis beneficijs David fert hoc mutuum officium, uidelicet beneficij celebrationem, ut Psal. 117. Non moriar, sed uiuam, & narrabo opera Domini, celebrabo beneficia tua, & ero testis ueræ doctrinæ. Vere postulat & magnam gratitudinem Deus, ideo etsi gratitudo etiam studium obedientiam complectitur, tamen ad certam uerborum commemorationem in quotidie alluefaciamus. Multi cum è lecto surgunt, cum curæ quantum, cum assident ad mensam, cum discedunt à mensa, profusaque precudes, ne cogitant quidem de Deo, unde sint quotidiana beneficia. Hæc turpissima negligentia & vituperanda & corrigenda est. Quotidie priusquam petis bona, de prioribus beneficijs cogites, & agas gratias Deo. Deinde adde petitionem, & exte publice uel in literis, ut exemplis testimonium tuæ gratitudinis. Forma tali uiri potest:

AGOTINI gratias omnipotens, æternæ & uivæ Deus, pater Domini nostri Iesu Christi, conditor omnium rerum & conservator ac opitulator, cum filio tuo coæterno Domino nostro Iesu Christo, patefacto in Ierusalem, & Spiritu sancto tuo effuso in apostolos: quod te patefecisti nobis immensa bonitate ceteris & apostolus testimonijs, & quod condidisti & elegisti tibi Ecclesiam perpetuam, & voluisti filium tuum Dominum nostrum Iesum Christum

nobis fieri victimam, dedisti nobis Euangelium tuum, & Spiritum sanctum, remittis nobis peccata, & liberas nos à potestate Diaboli, & à morte aeterna, & das nobis vitam aeternam, & haecenus in terra me multis magnis beneficijs donasti, dedisti vitam, victum, vestimentam, pacem, ijs locis, in quibus uixi, & mitigasti poenas, quas meritis sum.

A G O T I B I gratias etiam Domine Iesu Christe Fili Dei uiuisti, quod pro nobis & resuscitatus, Emanuel, quod copulasti tibi humanam naturam, passus es pro nobis, & resurrexisti, ac redemisti nos, & defendis Ecclesiam contra Diaboli hostes tuos, & das & tribuas saepe lucem Euangelij, remittis nobis peccata, & das nobis vitam aeternam, & es mediator & interpellator pro nobis assiduus, & tu nobis opitulari, sicut dixisti: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, ego reficiam uos. **A G O** etiam tibi gratias spiritus sancte, uiuificator, effuse in Apostolos, quod accedis lucem tuam in nobis mentibus, regis, doces, mones & iuuas me consilio, gubernas labores uocationis meae, & sanctificas me ad vitam aeternam.

D I C T A gratiarum actio, sequatur petitio ut supra recitauimus. Non tantum etiam gratias agantur, quolibet tempore pro recenti beneficio accepto. Haec recitatio confessio sit accepti beneficii, quam esse postulat Deus, & congruat vox cum mente. Vere sentiamus non esse periculum depulsam esse, sed nos à Deo adlutos ac seruatos esse, precor nostras exauditas esse, celebret mens Deum, quod non sit inanimata, non negligat homines, sed vere exaudiat inuocantes in Ecclesia, vere sit discrimen Ecclesiae & gentium, quae maledicunt Christo, quod vere respiciat & iuuet Ecclesiam suam, & seruet promissa. Haec & nos ipsi inculcemus, & commemoremus apud alios, narremus uisimus adlutos ac liberati, ut alij ad agnitionem Dei inuitentur. Sic enim Deo minus est per sese gratitudo, sed postulatur etiam exemplum. Ideo Paulus dulcissime hortatur, ut multi pro se petant, postea pro accepto beneficio gratias agant. 2. Cor. 1. signum gratiarum actionem praecipuum esse sacrificium, & Deo gratissimum, & eo à pluribus faciendam, quia Deus à multis agnosci & celebrari se magis postulat, & cum multi celebrant acceptum beneficium, exemplum sit illustrius, & plures alij inuitantur ad inuocationem, & fidem. Horribilis est in natura hominum ingratitudo, ut perpetuae omnium temporum querelae testantur, & debiti officij praetermissio diuinis & humanis sententijs damnata est, & tamen uisum est praestare hominibus gratitudinem, quam Deo. Et aduersus Deum ingratitudo crudelior est, quam aduersus homines. Saul etiam ingratus est Dauidi, tamen negare non potest, Dauidem benemeritum esse. Ingrati autem Deo, negant Deum beneficii autorem esse, fingunt

fingunt casu pericula depulsa esse. Aduersus has tenebras, & horrorem, munitur animos testimonijs diuinis, & discant ut rectius respici, iuuari, exaudiri à Deo. Et cum adiuti sumus, agnoscimus, grateamur, prædicemus nobis, & alijs Deum esse autorem beneficii, ut supra recitauimus aliquot sententias. Psal. 43. Non in arcu meo sperabo, & gladius meus non saluabit me. Et Christus clare inquit: Sicut nihil potestis facere. Et Psal. 33. Ille pauper clamauit ad Dominum, & Dominus exaudiuit eum. Et Psal. 26. Pater & mater dereliquerunt me, Dominus autem assumpsit me. Psal. 59. Da nobis auxilium in tribulatione, & vana salus hominis. In Deo faciemus virtutes, & rediget in nihilum tribulantes nos. Psal. 126. Nisi Dominus adiuuauerit domum, &c. Psal. 127. Dirupisti vincula mea, tibi sacrificium hostiam laudis. Ierem. 17. Maledictus homo, qui ponit cisternam in chium suum, &c. Benedictus vir qui confidit in Domino, & erubescit fiducia eius. **I**NGENS labor est pijs mentibus, cuiusmodi acceptum beneficium retinere hanc sententiam, vere nos à Deo protectos & seruatos esse. Sed testimonijs, quæ & supra & iam recitauimus, confirmemus nos, & statuamus nobis non casu, sed Deo opitulante, pericula depulsa esse, & beneficia Dei nobis & alijs prædicemus.

HÆC de præcipuo sacrificio, videlicet de gratiarum actione breuiter dixi, ad commonefaciendum pium lectorem, quem oportet oro, ut de eadem re diligenter cõsideret, & colligat sententias propheticas & Apostolicas scriptis, ut exuscitet mentem ad fidem, & inuocationem, & veram gratitudinem. Difficile est enim retinere veram sententiam de præsentia Dei in tanta nostra infirmitate, cum manifesta testimonia videmus. Sicut Israëlitas in deserto plurima testimonia præsentia Dei viderunt, tamen toties dubitauerunt, à quo ex Aegypto educi essent. Et Christi facta viderant Apostoli, viderant toties resuscitari mortuos, & tamen magna erat fides in cõfessione. Ideo cum Dei beneficijs pericula nobis depellantur, & nos sic teneamus in conspectu sententias, quæ nos confirmant, & agnoscimus nos à Deo adiuutos esse. Nec sinamus hanc sententiam nostris obrui. Hoc certamen cum difficile sit mentibus, in experientia ostendit, & monent exempla scripta de Israëlitis in deserto diligentiores nos esse decet in cogitatione testimoniorum, quæ scriptis Prophetis & Apostolicis tradita sunt, ut fides & agnoscant præsentia Dei in nobis confirmetur & crescat. Sit in conspectu confessio Jacob Genes. 48. qui prædicat se à Deo patrum suorum, Abraham & Isaac inde vsq; ab infantia nutritum & defensum esse, & mentionem Angeli, id est, filij Dei, per quam ait se ereptum ex oculibus malis. Ita & Davidis morituri gratiarum actio nobis examp-
n. Reg. 22. Liberauit me ab his qui oderant me.

AGNOSCAMVS humanis consilijs & præsidijs non posse per-
sona discuti, sicut clare inquit Ieremias cap. 10. Scio Domine
non est hominis uia eius. Quam multa Moyfi, Samueli, Dau-
id, deniq; omnibus gubernatoribus accidunt inextricabi-
li humano consilio? Ergo ut illi, regi nos & iuuaui à Deo per adus,
sunt exitus sunt placidi, fateamur quod res est, à Deo nos adiutos
solentos esse. Vidit & hæc atas exempla, quæ prædicare decet, vt
beneficia celebrentur, dedit Deus pacem tot iam annos Ecclesijs
vobis, Nec pacem tantum dedit, nec tantum impedijt hostium co-
mibus, sed etiam scandala multa passim exorta oppressit, & magna ex-
parte diuina & iudicia eorum, qui præfunt Ecclesijs, ita rexit, vt do-
ctrina in Ecclesijs nostris passim sincere tradatur. Pro his ingenti-
bus beneficijs Deo æterno patri Domini nostri IESV CHRISTI
gratias ago, & eum propter filium Iesum Christum Dominum no-
strum, crucifixum pro nobis & resuscitatum, oro toto pectore, vt nos
sicut sancto regat deinceps, & perpetuò, AMEN.

DE MAGISTRATIBVS CIVI-
LIBVS, ET DIGNITATE RE-
RVM POLITICARVM.

HACTENVS Ecclesiam descripsi, ac recitavi quod doctrina ge-
neris præcipuum & ignotum humanæ rationi circumferat, & quo-
modo Deum inuocet. Nunc quia necesse est eam inter homines inue-
nire in economijs, politijs, imperijs, ubi uult Deus audiri confessio-
nem suæ doctrinæ, imo ubi colligit sibi Ecclesiam, collocanda est in
economijs, & societate ciuili, & docenda, quid de coniugio, & de
imperijs sentiendum sit. AC necesse est de his rebus recte, dex-
tere, & applicate ex testimonijs Prophetarum & Apostolorum, erudiri
homines, quia sæpe & olim & recens fuerunt hypocritæ superstitiosi
Magistri, qui coniugia à Deo ordinata, & magistratum functiones,
leges forenses, legitimas pœnas, imperia, bella legitima, mi-
sericordiam damnauerunt. Tales furoribus olim sparserunt Marcion, & Ma-
rcion, quorum deliria diu peruagata sunt Asiam & Africam. Cir-
cumscribunt & similes errores ante trecentos annos Flagelliferi, vt
notatur, & hoc nostro tempore Anabaptistæ passim uagantes,
circumferunt hos errores. NEC desinit vnquam Diabolus
debetas mentes accèdere, vt opiniones falsas de rebus politicis am-
pliat, quia simul duo mala ingentia excitat, mouet seditiones
& ciuilibus, vnde existunt multæ iniustæ cædes & dissipationes, &
vituratur Euangelium. Dum enim fingunt iusticiam esse quandam no-
uam barbaricam politiam, in qua sine distinctione dominiorum, &
sine